

Biografisk text från 1859

Generalmajor
Georg
Adlersparre

Biografi: Militären
Georg Adlersparre
– Återutgivning av text från 1859

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-237-4

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av 1800-talets mest kända personer, den svenske greven och militären Georg Adlersparre.

Under 1800-talet kände alla till Georg Adlersparre eftersom han var en av de ledande personerna bakom den oblodiga svenska statskuppen år 1809.

I den här texten får du en kortfattad beskrivning av hans liv och karriär.

Den här texten publicerades ursprungligen i april 1859 i den svenska tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Georg Adlersparre". Texten publicerades anonymt.

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket i december 2016.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Biografi: Georg Adlersparre

Den här texten publicerades ursprungligen i april år 1859 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Georg Adlersparre". Texten publicerades anonymt.

Innan Georg Adlersparre drog svärdet för frihetens sak, hade han med pennan förfäktat densamma, en ordets man, innan han blef en handlingens. Det är, helt enkelt, att tänka, innan man handlar; det är att börja från början och icke midt uti. Utan att känna utgångspunkten likasåväl som målet, blir äfven den kraftfullaste handling, den mest lysande bedrift ofta endast en handling, en bedrift till hälften, om den ens blir det — blir en meteorflamma för luften blott, men aldrig för jorden en värmande låga.

Det var mindre i egenskap af soldat som Adlersparre red i spetsen för de vestra bataljonerna. Han flyttades endast dit från en annan tète, nemligen från idéernas, och utan den sednare är det knappast troligt att han kommit till den förra. Nog funnos på den tiden starkare handlofvar och bättre klingor än hans; men hufvuden var det ondt om, och så är det, Gudnås i alla tider.

»Nog finnas kronor, ja — men hufvuden derunder?» yttrar Carl

V i Hernani, och detsamma kan man väl yttra om alla slags coiffurer. När man år 1809 behöfde en chef för den armé, som icke längre ville fördraga enväldet och det elände, som deraf var en följd, så styrde man förbi marskalkar, generaler och öfverstar, och lade bi framför en öfverstelöjtnant som icke ens var i tjenst. Hvarföre visade kompassen just på honom, på Georg Adlersparre? Jo just derföre att han var densamme, som redan uppträdt som författare och utgifvit »Läsning i blandade (»brännbara») ämnen», var det den förste som *offentligt* vågat protestera mot de nesliga fjettrar, som tryckte tanken och ordet i vårt fädernesland, var en af dem som på riksdagen i Norrköping år 1800 slungat de tyngsta projektilerna mot den suveräna magtens bålverk. Endast den, som tillverkat de »brännbara ämnena», kunde rätt skicka upp dem, så trodde man, och utgången visade att tron den gången icke kom på skam.

Derföre torde det vara orätt att kalla 1809 års statshvälfning utslutande för en militär-revolution. Den krigarskara, som ställer sig under intelligensens fana, är icke längre en enrolerad tanklös soldatesk. Den är en falang af frivillige beväpnade medborgare, ett äkta nationalgarde, som går fram, utan att behöfva sticka två fingrar upp i vädret för att svära fanan, och den lyder utan prygel och ståndrätt. Ordet kände man, det var blott mannen bakom ordet man sökte, och mannen kom lika oförskräckt som ordet hade kommit. Men visst var det en lycka, att skriftställaren och folkrepresentanten Adlersparre hade något mera än blott pennor och bläck i sin arsenal; visst är det en god sak att med egen hand kunna stödja eget hufvud, vara sjelf sina egna idéers verktyg, sjelf lägga tyngd i slaget. Hade Kossuth sjelf kunnat anförä sina arméer, så hade han nu med all säkerhet, istället för att söka skydd under ett annat lands frihet, kunnat skydda sitt

eget rikes.

Korteligen, Adlersparre marcherade på Stockholm och marchen verkade magnetiskt der: Konungen, afsatt, skickades med familj utom rikets gräns, segern var vunnen, landet räddadt från utländskt våld och inbördes krig. Detta skedde den 13 Mars 1809, och därför är denna dag och skall städes blifva af högsta betydelse för vår historia. Endast hofkrypet och hartanden skola gnaga på minnet af denna dag, men gnaga förgäfves.

Något skilda torde deremot tankarne ha rättighet att vara, när man betraktar *alla* frukterna af denna seger. Att — medan man i sin hand har makten att göra allt hvad man vill och följaktligen äfven att sopa rent från höjden till djupet — att då uppställa på samhällets högsta plats en sådan äkta kruka som Carl XIII, fastän man hade förmyndarregeringen så nära för ögonen; att bibehålla vid styrelsen och inflytandet just samme ämbetsmän, som med råd och dåd understödt f. d. konungen i alla dennes vansinniga och riksförderfliga företag; att låta ståndsfördelningen qvarstå i vår representation, änskönt man visste att det just var dess söndringselement som skaffade landet enväldet på halsen; vidare att i den nya regeringsformen bibehålla orden: »allena styra», sjelfva enväldets frö, ehuru det just var mot den naturliga utvecklingen eller de olyckliga följderna af detta frö man nyss höjt upprorsfanan, stridt och segrat, — allt detta ligger de begge hufvudmännen för statshvälfningen, Adlercreutz och Adlersparre, till last, och behöfva dessa män, såsom man från ett visst håll låtit förstå, »förlåtelse» för något, så är det endast och allenast för den svaghet och släpphändhet de ådagalade vid tillgodogörandet af den seger de vunnit genom så mycken beslutsamhet och mod. Dock, må vi ej ett enda ögonblick förbise utmärkte män förtjenster därför att de

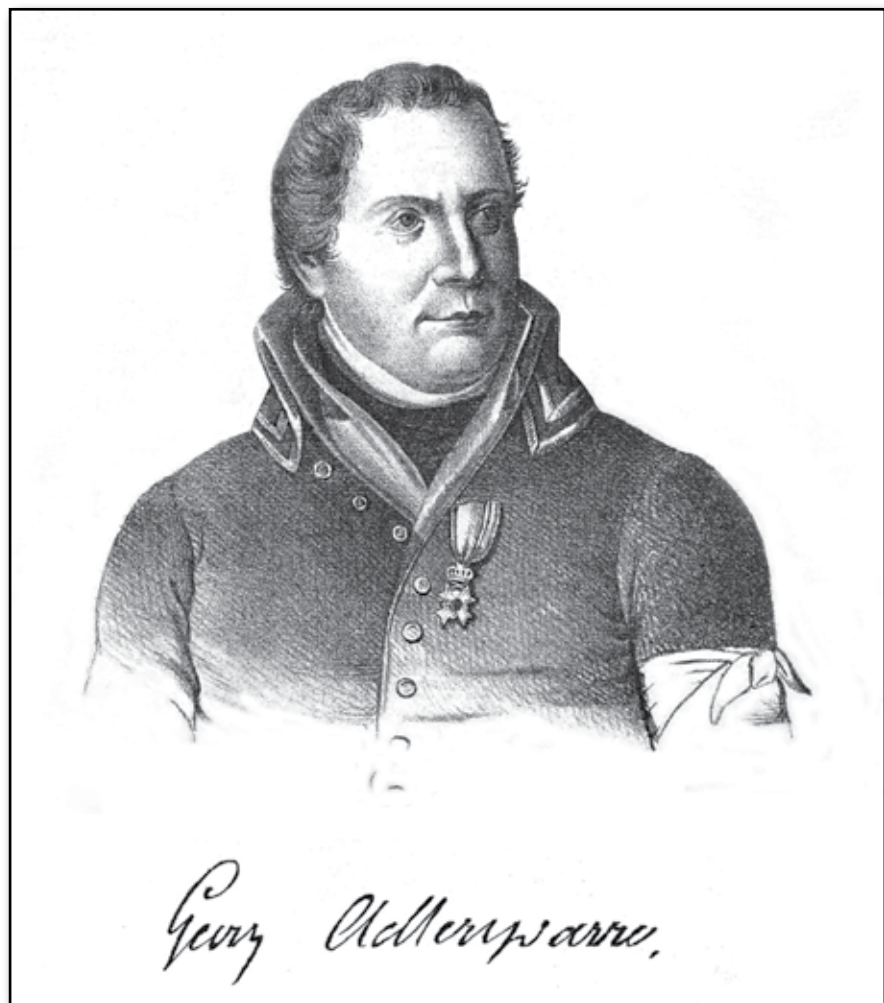
icke kunnat göra allt. Gordiska knutar finnas nog och äfven någonsång svärd att afhugga dem med; men det knyter sig icke så lätt några Alexandershänder. 1809 års män vältrade dock fram grundstenarna för en bättre statsförvaltning, och det var dock något. Gjorde många något, vore *allt* snart gjort. Hvad har deras efterverld gjort? hvad göra vi? —

Vi stå dock icke med tomma händer, såsom våra fäder stodo: vi fingo med statshvälfningen äfven *Tryckfriheten*, den skönaste gåfva ett land kan få, och ingen svensk har för denna så öppet och ridderligt kämpat som just den man, hvars bild i dag pryder vår tidning, liksom hans namn pryder det tidskifte, under hvilket han lefde och verkade. — Georg Adlersparre lemnade statens affärer fattig på jordiska egodelar, ja fattigare än han kom. Detta drag af äkta romare är icke det minsta vackra i hans händelserika lif.¹

---

1   *Georg Adlersparre, född i Jemtland den 28 Mars 1760, dog i Wermland den 23 September 1835, den bästa familjefader, husbonde och vän.*

Viktiga ord och personer

Adlercreutz, Carl Johan.

[1757–1815] Svensk greve och general. Var en hyllad krigshjälte och kunde därför med sex andra personer gripa kung Gustav IV Adolf 1809 och fick honom också avsatt.

Alexander den store.

[365 f Kr – 323 f Kr] Kung i Makedonien som erövrade stora delar av Mellanöstern och skapade ett av forntidens största riken. Var kung från 336 f Kr till sin död. Avled i Babylon av okända orsaker.

Coiffur.

Äldre uttryck för frisyr.

Gordisk knut.

Ett uttryck från antiken. Enligt en legend fanns en komplicerad repknut i ett tempel i staden Gordion. Enligt en spådom skulle den som löste knuten bli herre över Asien. Alexander den Store löste knuten genom att hugga sönder den med sitt svärd. Uttrycket ”gordisk knut” har använts sedan dess om problem som är svårlösta.

Hernani.

Drama av den franske författaren Victor Hugo. Pjäsen orsakade stora protester vid premiären år 1830. Pjäsen är i dag mest känd som inspiration för Giuseppe Verdis opera "Ernani".

Carl V.

[1500–1558] Tysk-romersk kejsare från 1519 och spansk kung från 1519. Härskade över ett mycket stort område som omfattade delar av både Amerika och Afrika.

Carl XIII.

[1748–1818] Hertig av Södermanland samt svensk och norsk kung från 1809 till sin död 1818. Regerade i Sverige under namnet Karl XIII och i Norge under namnet Karl II. Var bror till Gustaf III och har ibland anklagats för att ha varit delaktig i mordet på brodern. Karl XIII var den siste svenske regenten från den Holstein-Gottorpska ätten.

Kossuth, Lajos.

[1802–1894] Italiensk-ungersk advokat, politiker och premiärminister i Ungern. Var en av de ledande personerna i det misslyckade ungerska upproret mot Österrike 1848–1849.

Tête.

Franskt uttryck som betyder spets eller de främsta soldaterna i en trupp.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)